

Legiony Polskie Armii Austro-Węgier

Powołane 16 sierpnia 1914 roku przez Naczelny Komitet Narodowy. Stanowiły oddzielną formację Armii Austro-Węgierskiej. Skupiły polskie organizacje paramilitarne (oddziały Związku Strzeleckiego "Strzelec" i Polskie Drużyny Strzeleckie). Formalną podstawą tworzenia oddziałów legionowych był rozkaz austriackiego dowództwa z 27 sierpnia 1914 roku, w którym zarządzono utworzenie Legionu Wschodniego i Legionu Zachodniego oraz powołanie dwóch równorzędnych komendantów dla obu Legionów. Legiony Polskie podporządkowano nowej centrali wywiadu austriackiego w polu Nachrichtenabteilung AOK z której zwierzchnikiem (gen. Oskar Hranilović von Czvetassin) Piłsudski wszedł w bezpośredni kontakt.

Wobec niepowodzenia wywołania antyrosyjskiego powstania narodowego w Królestwie Kongresowym, Piłsudski podporządkował się NKN. Pod koniec sierpnia rozpoczęto werbunek do Legionów Polskich. Utworzono Legion Wschodni we Lwowie i Legion Zachodni w Krakowie.

Z powodu zajęcia Lwowa przez wojska rosyjskie 2 września 1914 roku i różnic wśród tamtejszych polityków Legion Wschodni został wkrótce rozwiązany. Legion Zachodni początkowo w składzie jednego pułku pod dowództwem Piłsudskiego wziął udział w walkach jako straż tylna wojsk austriackich na linii Nowy Korczyn-Opatowiec na lewym brzegu Wisły. W czasie ofensywy austriacko-niemieckiej poszczególne jego bataliony wzięły udział w bitwach pod Laskami i Anielinem. W dniach 16-19 listopada stoczyły bitwę pod Krzywopłotami. Piłsudski zagrożony zepchnięciem przez wycofującą się pod naporem Rosjan armię austriacką na terytorium Cesarstwa Niemieckiego przeprowadził brawurowy manewr znany jako operacja Ułina Mała. Wbrew rozkazom austriackim przedarł się z częścią swojego pułku korytarzem pomiędzy wojskami rosyjskimi i austriackimi do Krakowa. Po przerwie oddziały te walczyły jako osłona prawego skrzydła armii austriackiej w rejonie Mszany Dolnej, Limanowej, Marcinkowic, Nowego Sącza. W połowie grudnia 1914 roku sformowano z nich I Brygadę Legionów Polskich.

W ramach letniej ofensywy państw centralnych walczyła nad rzeką Pokrzywianką, tocząc walki pod Konarami (16-25 maja), na linii Włostów - Ożarów. Po przekroczeniu linii Wisły przeszła na Lubelszczyznę (walki 4 Pułku Piechoty Legionów pod Jastkowem 30 lipca – 3 sierpnia 1915 roku i Kamionką 4-7 sierpnia 1915 roku). W sierpniu walczyła na Podlasiu, stoczyła bitwę nad Raśną i Wysokiem Litewskim.

Sformowany we wrześniu 1914 roku 2 Pułk Piechoty Legionów i 3 Pułk Piechoty Legionów wraz z austriacką komendą Legionów Polskich zostały przerzucone w Karpaty. Dnia 29 października 1914 roku stoczyły bitwę pod Mołotkowem, walczyły pod Zieloną, Rafajłową, Kirlibabą.

W maju 1915 roku przeformowano je w II Brygadę Legionów Polskich zwaną Karpacką. Dowódcą II Brygady został płk austriacki Ferdynand Küttner. W jej skład weszły 2 Pułk Piechoty Legionów, 3 Pułk Piechoty Legionów, oddział kawalerii i dywizjon artylerii. Brygada walczyła na Bukowinie (szarża 2 Pułku Ułanów pod Rokitną) i nad Prutem. W dniu 8 maja 1915 roku utworzono III Brygadę Legionów Polskich w składzie: 4 Pułk Piechoty Legionów i 6 Pułk Piechoty Legionów. W październiku 1915 roku wszystkie trzy brygady (stan osobowy: I Brygada - ok. 5500, II Brygada - ok. 5000, III Brygada - ok. 6000) rzucono na front na Wołyniu. Jesienią 1915 roku wzięły udział w walkach nad Styrem, gdzie stoczyły bitwę pod Kostiuchnówką. W czasie ofensywy Brusilowa walczyły nad Stochodem. W okresie od 20 września 1916 roku do 19 lutego 1918 roku Legiony Polskie nosiły oficjalną nazwę Polski Korpus Posiłkowy.

Opracowanie karnetu: Krystian Szejka i Adam Szuler

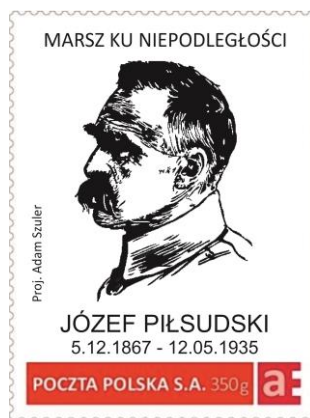
MARSZ KU NIEPODLEGŁOŚCI

80. ROCZNICA ŚMIERCI MARSZAŁKA POLSKI JÓZEFA PIŁSUDSKIEGO

1935 – 2015

GLIWICE 2015

PZF ODDZIAŁ GLIWICE, ul. Zwycięstwa 1, 44-100 GLIWICE
tel: 514 401 774; 691 581 050, www.kolekcje.strefa.pl/pzfgliwice

Organizatorem
Miejskiej Biblioteki Publicznej w Gliwicach
jest Miasto Gliwice

MIEJSKA
BIBLIOTEKA
PUBLICZNA
W GLIWICACH

25
LATA
SAMORZĄDNOŚCI

Józef Klemens Piłsudski (ur. 5 grudnia 1867 w Żuławie, zm. 12 maja 1935 w Warszawie), polski działacz społeczny i niepodległościowy, żołnierz, polityk, mąż stanu; od 1892 roku członek Polskiej Partii Socjalistycznej i jej przywódca w kraju, twórca Organizacji Bojowej PPS (1904), Legionów Polskich (1914) i Polskiej Organizacji Wojskowej (1914), od 11 listopada 1918 roku naczelny wódz Armii Polskiej, w latach 1918–1922 naczelnik państwa, pierwszy marszałek Polski (1920); przywódca obozu sanacji, po przewrocie majowym (1926) dwukrotnie premier Polski (1926–1928 i 1930); wywarł decydujący wpływ na kształt polityki wewnętrznej i zagranicznej II RP. W młodości, podczas prowadzenia działalności konspiracyjnej znany pod pseudonimami Wiktor i Mieczysław. Wśród zwolenników Piłsudskiego, zwłaszcza z czasów służby w Legionach Polskich, używano jego przydomków Komendant, Dziadek i Marszałek oraz Ziuk.

Naczelnik Państwa – urząd głowy państwa w Rzeczypospolitej Polskiej w latach 1918–1922; w okresie istnienia urzędu naczelnikiem państwa był marsz. Józef Piłsudski. W okresie od 22/29 listopada 1918 roku do 20 lutego 1919 roku jako Tymczasowy Naczelnik Państwa, a od zatwierdzenia go na urzędzie przez Sejm Ustawodawczy 20 lutego 1919 roku do 11 grudnia 1922 roku jako Naczelnik Państwa. Było to świadome nawiązanie do nazwy dyktatury Tadeusza Kościuszki w okresie insurekcji kościuszkowskiej.

Urząd Tymczasowego Naczelnika Państwa został powołany na mocy dekretu Józefa Piłsudskiego z dnia 22 listopada 1918 roku o najwyższej władzy reprezentacyjnej Republiki Polskiej, który ustalał ustrój republikański odrodzonej Polski, organizację i kompetencje tymczasowych organów władzy państwowej do momentu ukonstytuowania wybranego w demokratycznych wyborach Sejmu Ustawodawczego, do którego równocześnie Piłsudski rozpiął wybory w oparciu o ordynację proporcjonalną. Dekret formalnie wszedł w życie z dniem jego ogłoszenia w Dzienniku Praw, tj. 29 listopada 1918 roku (Dz. U. 1918 Nr 17, poz. 41). Jednak już od 14 listopada 1918 roku Józef Piłsudski, jako Naczelny Dowódca Wojsk Polskich, wykonywał faktycznie prerogatywy głowy państwa i organu zwierzchniej władzy państwowej, wydając w tym dniu dekret oraz mianując Prezydenta Ministrów. Było to możliwe dzięki temu, że 14 listopada rozwiązała się Rada Regencyjna przekazując jednocześnie Piłsudskiemu całość zwierzchniej władzy państwowej (choć jej orędzie w tym temacie – mające charakter dekretu z mocą ustawy konstytucyjnej – weszło formalnie w życie dopiero 29 listopada). Naczelnik Państwa miał najwyższą władzę cywilną i wojskową w państwie. Był Naczelnym Dowódcą Wojsk Polskich, jego urząd miał duże znaczenie w zakresie stosunków międzynarodowych. Powoływał odpowiedzialnych przed sobą Prezydenta ministrów (premiera) oraz ministrów. Projekty ustawodawcze przedstawiane przez rząd wymagały podpisów właściwego ministra, Prezydenta ministrów oraz Naczelnika. Miały utrzymać swą moc obowiązującą pod warunkiem przedstawienia ich do zatwierdzenia na pierwszym posiedzeniu Sejmu Ustawodawczego. Józef Piłsudski, zgodnie z treścią dekretu, złożył 20 lutego 1919 roku władzę na ręce Sejmu Ustawodawczego, ten powierzył mu nadal funkcję Naczelnika Państwa, określając i ograniczając jego kompetencje w Małej Konstytucji. Naczelnik Państwa był Naczelnym Wodzem, powoływał rząd za zgodą Sejmu i sprawował najwyższą władzę wykonawczą. Wchodził z urzędu w skład Rady Obrony Państwa, powołanej przez Sejm w lipcu 1920 roku w okresie zagrożenia państwowości przez wojnę polsko-bolszewicką i był jej przewodniczącym. W dniu 11 grudnia 1922 roku na urząd Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej zaprzysiężony został Gabriel Narutowicz. Józef Piłsudski złożył urząd Naczelnika Państwa na ręce prezydenta RP Gabriela Narutowicza 14 grudnia 1922 roku.